



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

51. Contraria repugnantia

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Anteced. lo-
cus an ab
alijs seiuu-
gatur.

quod ortum est, habuit fontem vnde o-
ratur, id est, factorem aliquem, sentientem,
prouidum, peiurumque faciendi. Item,
Quod semper fuit, semper esse non desinit,
& vnde abfuit principium, abesse hinc etiam
finem necesse est. Materia si facta non est nec
fieri ex ea quicquam potest, si fieri ex ea non
potest, nec materia quidem erit. Materia e-
nim est, ex qua aliquid fit. Dices hunc locum
minimè videri ab alijs seiuuandum, cum
praesertim instar spiritus, & sanguinis perme-
at vniuersos. Ita res quidem se habet, si res ip-
sae spectentur, at verò si necessitas consecutio-
nis, quae sola considerari debet, in iudicium,
disceptationemque veniat, peculiarem ordinem
constituit. Minus quidem apparet in ijs exem-
plis, quae causae sunt, & effecta, vt si Sol lu-
cet, dies est, possit & illud quoque; exemplum
ad locum causarum referri. At si dicam vir
est, igitur & puer fuit aliquando, facilius hæc
inferendum ex altero perspicietur necessi-
tas. Locus hic, vt patet, ad subtiliter aliquid
colligendum magis, quam ad alendam ora-
tionis fecunditatem facit. At verò adiuncta
locos amplificationum eximios suggerunt,
quod licet passim inueniri: vel hic vnus spe-
ctetur magni Senecæ locus, quo auaritiam de-
scribit ex adiunctis.

Senec. l. 7.
de benef.
c. 10.

Quid agis auaritia? quot rerum charitate
aurum tuum victum est? Omnia ista, quae re-
xuli, in maiore honore, pretioque sunt. Nec
volo tuas opes recognoscere, laminas vtriuf-
que materiae, ad quas cupiditas nostra cali-
gat. Deinde, video istic diplomata, & Synga-
phas, & cautiones, vacua habendi simulachra,
& umbras quasdam auaritiae laborantis, per quas
decipiantur animum, inanium opinione gau-
dentem. Quid enim ista sint? quid foras, &
Kalendarium, nisi humanae cupiditatis extra
naturam quaesita nomina? Quid sint ista tabu-
lae, quid computationes, & venale tempus, &
sanguinolentæ centesimae?

Hist. P. 1.
l. 3. c. 6.

Quid aliud habent, quam adiuncta, tot de-
scriptiones corporum, vt camporum, fontium,
fluuiorum, arborum, metallorum, & cetera.
Malus punica sic describitur ex adiunctis.
Punica malus arbor est, haud admodum procera,
folio angusto, niri dique; virens, oleae, aut myrti
æmulo, crassiusculo, rubris intercurrentibus
venulis, è rubro pediculo pedulo. Rami mul-
ti flexiles, spinosi: flores puniceae, oblongi, ca-
lathi modo patuli, ore stellatim dissecto, è
quo folia emergunt tenuia, colore coccineo a-

grestis papaueris emula, cum granulis quibus-
dam. medijs capillamentis appendis, vt in rosa,
Fructus, pomum est coctio, & membrana rectum
extra rufescente, intra flavescente, innumeris
granis farrum, angulosis, rubentibus, vniuerso
succo refertis officulis in eis latentibus, quae
grana incursatibus flauis, tenuibusque mem-
branis, miro naturae artificio distinguuntur.

Contraria repugnantia.

CAPVT LI.

Amphitheatrum quoddam est hic locus,
in quo pugnantium, & collidentium inter
se argumentorum robora gratius perspiciun-
tur, & melius: Siquidem contraria contrarijs
opposita magis elucescunt. Quantam maiesta-
tem habeat hæc argumenti ratio, patefaciam
hoc exemplo. Si dicam Christianos pudicos
esse, continentem, moderatos, patientes, iustos,
simplices, parum habere ornatus oratio. At si
contentionem institutam, & Ethnicorum (vel
apud suos optimorum) virijs oppositis Chri-
stianis virtutes ostendam, longè clarius, &
suauius emicabunt.

Vide Arist.
in categor.
c. 3. Cic. in
top. sect. 17.
Dignitas
huius loci
ostenditur
illustri exem-
plo.

Hoc praestat argumentum à contrarijs Ter-
tullianus. Ceterum, si de pudicitia prouoce-
mur, lego partem sententiae Atticae in Socra-
tem corruptorem adolescentium pronun-
tiantem. Christianus uxori suae soli masculus
nascitur, Democritus excecando semetip-
sum, quod mulieres sine concupiscentia
aspicere non posset, & doleret, si non
esset potius, incontinentiam emenda-
tione profiteretur: At Christianus saluis ocu-
lis foeminam videri, animo aduersus libidinem
caecus est. Si de probitate defraudam, ecce
lutulentis pedibus Diogenes superbos Pla-
tonis thoros, alia superbia deculcar: Chri-
stianus, nec in pauperem superbit. Si de mo-
destia certem, ecce Pythagoras apud Thu-
rios, Zenon apud Priennenses tyrannidem
affectant, Christianus verò, nec ciuita-
tem. Si de æquanimitate congregiar, Ly-
curgus ἀνεκρίτως optauit, quod leges
eius Lacones emendassent: Christianus e-
tiam damnatus gratias agit. Si de fide com-
parem. Anaxagoras depositum hostibus dene-
gavit, Christianus etiam extra fidelis vocatur.
Si de simplicitate consistam, Aristoteles
familiarem suum Heimiam turpiter loco
excide-

Tertull. in
apolo. l. 47.

occidere fecit, Christianus, nec inimicum suum laedit. Idem Aristoteles, tam turpiter Alexandro regendo potius adulatur, quam Plato à Dionysio ventris gratia vendicatur: Aristippus in purpura sub magna grauitatis specie nepotatur, & Hippias dum ciuitati insidias disponit, occiditur. Hoc pro suis omni atrocitate dissipatis, nemo vnquam tentauit Christianus. Hæc, et vides, oratio, quæ tam grandis affurgit, fulcitur loco à contrarijs, cuius vis magna est, & amœnitas pergrata. Solent autem hæc contraria in quatuor partiti genera, Aduersa, Priuantia, Affecta ad aliud, & Contradicentia. Aduersa sunt, quæ sub eodem genere posita plurimum differunt, vt virtus, & vitium. Conueniunt enim in genere qualitatis. licet alioqui quam maximè discrepent. Talia sunt ista: Ex hac parte pudor pugnat, illic pecculantia; Hinc pudicitia, illinc stuprum: Hinc fides, illinc fraudatio: Hinc pietas, illinc scelus: Hinc constantia, illinc furor: Hinc honestas, illinc turpitudine: Hinc continentia, illinc libido.

Cic. 2. in Catil. n. 25.

Vfus huius loci est, vel in amplificanda, vt si sobrietatis honestas & decus, ex desertipione ebrietatis subijciatur oculis, & dicas, sobrietatis eam esse pulchritudinem, quæ fatis corporeis oculis videri nequeat, eam melius ex opposito ebrietatis vitio intelligi. Deinde stulticia, & foeditas ebriorum exaggeretur his verbis, Se dentes in foribus tabernarum homines, tunicam non habentes, nec sumprum sequentis diei, de Imperatoribus, & Potestatibus iudicant, imo regnare sibi videntur, & exercitiis imperare. Fiunt ebrietate diuites, qui sunt in veritate inopes. Aurum donant, dispensant pecunias populis, ciuitates adificant, qui non habent vineæ cauponis sui pretium soluunt. Feruet enim vinum in his, & nesciunt quid loquuntur: diuites sunt, inebriantur: mox vbi vinum digesserint, cernunt se esse mendicos. Vno die bibunt multorum dierum labores, de ebrietate ad arma conflunt, calcibus tela succedunt, pro vino sanguis effunditur, & ipsum sanguinem vina fuderunt. Quam fortes sibi videntur homines in vino, quam deserti, quam etiam pulchri, ac decori, cum stare non possint? Mens titubat, lingua bulbut, pallor exanguis ora sufficit, fœtor ebrietatis horrore sit, Barbari in ferrum ruunt, vulgus in rixas, &

D. Amb. de Elia. c. 1.

cetera, de quibus alibi plenius. His commemoratis, ponantur sobrietatis contrariæ virtutes, tranquillitas mentis, lumen ingenij, vis prudens, honestas, affabilitasque sermonis, studium sapientiæ, in rebus gerendis industria, in sumptibus faciendis moderatio, &cæt. Ita ornatisima fient amplificationes. Alias vsus contrariorum est ad probabilitatem, stricteque, & limatè colligit argumentum duobus præsertim modis. Ab affirmatione ad negationem, & à negatione ad affirmationem. Ab affirmatione, vt etiam vno affirmationem. Ab affirmatione, sic Martialis:

Librius es, nec enim faceres hac sobrius vnquam.

Sapiens est, igitur minimè stultus. Hoc necessariò concludit. Aliter à negatione ad affirmationem non valet, nisi ea sint contraria, quæ nihil intermedium habeant, vt si verum est Syri axioma: Mulierem, aut amare seæper, aut odisse, nihil esse tertium: bene celliget, qui sic argumentabitur. Mulier non amat, igitur oderit necesse est. Contra titubat istud, non est albus, igitur est niger.

Priuantia sunt habitus, & eius priuationes, vt mors, vita, lux, tenebræ, visus, cæcitas. Differunt ab aduersis, quod priuationes nihil ponunt in re, sed solam contrarij absentiam indicant, vt mors, vitæ; tenebræ, lucis: cæteroqui ista nihil sunt. Deinde aduersa sibi inuicem succedere possunt, vt calor frigori, & frigus calori. At priuantia (si modo potentia non actus sit priuatio) hoc minime possunt. Cæteroqui habet illud cum cæteris commune, vt ipsis idem conuenire non possit, & se ex eodem subiecto expellant etiam validius, quam aduersa, quæ in temperato gradu sibi inuicem conciliari possunt. Eandem parò amplificationis materiam, ac superiora suggerunt. Nam V. G. D. Aug. in Iacob. quæ. est vna nesci. vita ærumnosa, quam humores tumidant, dolores extenuant, ardores exsiccant, aer morbidat, esca inflant, ieiunia macerant, loci dissolunt, tristitia consumunt, sollicitudo coarctat, securitas hebetat, diuitia iactant, paupertas deiecit, iuuentus extollit, senectus incuruat, infirmitas frangit, mœror deprimat, & post hæc omnia mors interimit. Ostendit, contraria mori conuenire, quæ nos hinc miseris, & molestis expediat. Hæc

D. Aug. in Iacob. quæ. est vna nesci.

D. Au.

D. Augustinus subtilis in inueniendo, in disponendo prudens, in elocutione minus saepe latinus. Sic qui cæcitatibus tranquillitatem, & commoda memorat, Petrarca Dialog. 96. Diuersa videndi facultati conuenire alleuerat.

Comparata, seu, vt Logicis appellatur, relata ea sunt, quæ se mutua naturalis affectionis conuocione, complectuntur, vt datum, acceptum, pater, filius, id enim habent ex sua natura, contra legem cæterorum contrariorum, vt vnoposito ponatur & aliud, hoc sublato tollatur. Et ex hac ratione vim in affirmatione, & negatione capiunt. Vt ex quo profectò intelligi potest, quanta in dato beneficio sit laus, cum in accepto tanta sit gloria. Aptæ sunt ista omnino ad aliquid exiliter colligendum, minus ad amplificationis vbertatem valent, quòd fit vt ad Dialecticos, qui eadem copiosissimè tractant, à Rhetoribus remittantur. Nec plus habent succi, quæ vltimo contrariorum loco recensentur. *Contradictoria*, quæ nihil aliud sunt, quam opposita, quorum vnum negat, alterum affirmat. Itaque simul de eodem, atque eadem ratione, vera esse non possunt. Vim habent ad presens, & subtiliter virgendum, conuincendoque vehementer aduersarios. Sic Cicero prima Tusculana mortuos non esse miseros probat contra Epicurum, quòd esse, & non esse, contradictoria sint, quæ simul vera esse, non possunt, nec falsa. Ergo cum mortui non sint, nec erunt miseri, alioqui simul essent, & non essent. Eo verò acius virgent, quo magis inter se pugnant, vt sunt *Repugnantia*, quæ nulla certa lege, aut numero dissident. Qualia sunt amare, & cruciari, parcere, & sæuere, dissimulare, & puare. Hoc loco inuectus est Tertullianus in edictum Traiani, qui Christianos non quidem inquiri, sed oblatos puniri volebat. *O sententiam* (inquit) necessitate confusam, negat inquirendos, vt innocentes, & mandat puniri, vt nocentes: Pareit, & sæuit, dissimulat, & animaduertit. Quid temetipsum censura circumuenis? si damnas, cur non & inquiris? si non inquiris, cur non & absoluis? Latronibus vestigandis per vniuersas prouincias militaris statio sortitur. In reos maiestatis, & publicos hostes, omnis homo miles est, ad socios, ad conscios vsque inquisitio extenditur, solum Christianum inquiri non licet, offerri licet, quasi aliud esset actura inquisitio, quam oblatio. Dæ-

natis ergo oblatum, quem nemo voluit requisitum; qui puto iam non meruit ideo penam, quia nocens est, sed quia non requirendus, inuentus. Et Lactantius eodem sermone telofert Stoicos, cum eos ostendit Deum facere præstantissimam naturam, eandemque vilissimam, si Deus est mundus (inquit) vt sentiunt, quòd eius præstantem naturam magis commendat, & partes eius vtiq; immortales sunt. Ergo & homo Deus est, quia pars est (vt dicitis) mundi, si homo, ergo iumenta, & pecudes, & cætera genera bestiarum, & auium, & piscium, quoniam & illa eodem modo sentiunt, & mundi partes sunt. At hoc tolerabile est, nam & hæc colunt Aegyptii, sed res eò peruenit, vt ranæ, & culices, & formicæ, Dij esse videantur, quia & ipsi inest sensus, & partes mundi sunt. Hoc genus argumenti ad refellendos, conuincendosque aduersarios potentissimum. Restat vt de similitudine, differentia, comparatione maiorum, minorum, & parium dicamus.

De similitudine.

Similitudinis locum esse non modo delectabilem, sed vilem contra Euclidem.

CAPVT LII.

Sæcna est mundus, plena imaginibus, homo ipse imago est, *Et in imagine pertransi*: quid mirum igitur, si rerum similitudinibus, & imitatione delectatur. Fuit illa quidem Euclidis, Magarensis, & aliorum nonnullorum sententia, locum similitudinis, vt prorsus inutilem de cæterorum albo eradendum esse: vel enim quòd affertur simile rei, cui accommodatur rectè congruit, vel est ab eius natura, rationeque disinctum. Si primum, cuius tandem (aiebat) simplicitatis est, cum corpus, habes vmbra quærere, & rerum soliditate contempta, vanas imagines consecrari: si alterum, tota similitudo non modò inanis, sed etiam inepta redditur, atque importuna.

Sed hanc arguti hominis sententiam diluere non est ad eò nobis oppositum. Faremur enim similitudines esse congruas rerum imagines, & eas quidem rebus etiam antea perspectis placere, & dum placant persuadere.

Accidit enim sæpissimè, vt viuum hominem, & spirantem minime miremur, at viui,

Cic. pro
ad arcell.

Repugnan-
tia.

Tertul. in
apolog. c. 2.

Lact. in di

Ratio Em-
pedocle.

Constru-
tur.